

UCHWAŁA Nr 224 RADY MINISTRÓW

z dnia 29 lipca 1964 r.

w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce uspołecznionej i organizacji służb ekonomicznych.

W celu wszechstronnej, trwałej poprawy metod gospodarowania i polepszania wyników działalności jednostek i organizacji gospodarki uspołecznionej oraz przyspieszenia tempa wzrostu ekonomicznego gospodarki narodowej, a w szczególności w celu stworzenia warunków sprzyjających inicjatywie w podejmowaniu społecznie celowych i ekonomicznie efektywnych przedsięwzięć gospodarczych, likwidacji marnotrawstwa środków pracy oraz optymalizacji rozwiązań eksploatacyjnych i inwestycyjnych, Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Kierownicy właściwych jednostek organizacyjnych (ministerstw, centralnych urzędów, prezydów rad narodowych, organizacji gospodarczych, przedsiębiorstw oraz innych instytucji prowadzących działalność gospodarczą) wprowadzą w podległych im jednostkach organizacyjnych zasady zawarte w „Wytycznych w sprawie prac nad postępem ekonomicznym w gospodarce uspołecznionej”, stanowiących załącznik do uchwały.

2. Wytyczne, o których mowa w ust. 1, dotyczą uspołecznionych jednostek organizacyjnych gospodarki narodowej oraz organów administracyjnych prowadzących lub nadzorujących działalność gospodarczą i odnoszą się w szczególności do działalności państwowych (kluczowych i terenowych) przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych, rolnych i leśnych (produkcyjnych, pomocniczo-produkcyjnych i usługowych) oraz do ich organizacji gospodarczych (jednostek nadrzędnych).

§ 2. 1. Ministrowie nadzorujący branże wymienione w § 1 ust. 2 mogą wydać zarządzenia dostosowujące w niezbędnym zakresie postanowienia wytycznych do potrzeb i odrębnych warunków działania podległych branż, uwzględniając kompleksowość rozwiązań organizacyjnych i metodycznych resortu.

2. Ministrowie (kierownicy centralnych urzędów) oraz prezydya wojewódzkich rad narodowych, nadzorujący branże oraz zakłady i instytucje prowadzące i nadzorujące działalność gospodarczą, nie wymienione w § 1 ust. 2 (np. handlowe, komunikacyjne, komunalne, administracyjne itp.), wydadzą w terminie 4 miesięcy od wejścia w życie uchwały wytyczne regulujące problemy wzmoczenia postępu ekonomicznego i organizacji służb ekonomicznych w podległym im resorcie (zakresie działania) oraz określą terminy ich realizacji.

§ 3. 1. Służby (komórki) ekonomiczne (funkcje ekonomiczne) powinny być zorganizowane na zasadach ustalonych w wytycznych, o których mowa w § 1, w zainteresowanych jednostkach organizacyjnych w terminach ustalonych przez właściwego ministra, nie później jednak niż w ciągu 6 miesięcy od wejścia w życie uchwały.

2. Służby ekonomiczne zjednoczeń i przedsiębiorstw, kierując się ogólnymi wytycznymi kierowników danej jednostki organizacyjnej i posiadanym doświadczeniem, przystąpią niezwłocznie do przeprowadzenia szczegółowej analizy stanu ekonomicznego i aktualnie stosowanych metod działalności swej jednostki macierzystej i jednostek podległych pod kątem zgodności z zasadami zawartymi w wytycznych, o których mowa w § 1.

3. Analiza ta powinna w szczególności zmierzać do:

- 1) nakreślenia obrazu aktualnej sytuacji gospodarczej danej jednostki organizacyjnej (organizacji gospodarczej) oraz do wykrycia przyczyn ewentualnych strat i wad w obecnym stanie ekonomicznym i w metodach gospodarki przedsiębiorstwa (branży) oraz w razie ich stwierdzenia do opracowania i przedstawienia kierownikowi danej jednostki organizacyjnej wniosków zmierzających do natychmiastowego usunięcia szczególnie drastycznych zjawisk niegospodarności i marnotrawstwa;
- 2) opracowania na rok 1965 doraźnego programu poprawy ekonomiki określonych odcinków działalności w świetle obowiązujących wskaźników planowych, zmierzając do ich polepszenia oraz poprawy ogólnych wyników gospodarczych danej jednostki organizacyjnej (branży) uwzględniając wyniki przedzjazdowej dyskusji; ważniejsze zadania tego programu powinny być włączone do planów gospodarczych (planów rozwoju techniki) odpowiednich okresów.

4. Zjednoczenia, kierując się wytycznymi uchwały i w wyniku przeprowadzonej analizy opracują i przedstawią swej jednostce nadrzędnej wnioski i projekty zmierzające do usunięcia przyczyn wad w metodach gospodarki branży, których zjednoczenie samo nie jest w stanie wyeliminować (§ 4), ze szczególnym podkreśleniem specyficznych warunków działalności branży.

5. Właściwi ministrowie przedstawią Radzie Ministrów w terminie 12 miesięcy od powzięcia uchwały projekty programów poprawy metod gospodarowania w podległych im

zjednoczeniach wiodących oraz w zakresie podstawowych dla resortu zagadnień międzybranżowych i międzyresortowych, w których ministerstwo wykonuje funkcje wiodące, uwzględniając w programach także istotne dla resortu przedsięwzięcia ekonomiczne, techniczne i organizacyjne, wynikające z innych aktów prawnych. Projekty programów obejmujące okres lat 1966—1970 powinny być zaopiniowane przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów, Komitet Nauki i Techniki oraz inne zainteresowane ministerstwa (centralne urzędy).

6. Dla zapewnienia optymalnej efektywności omawianych prac i wymiany doświadczeń służby ekonomiczne zainteresowanych jednostek organizacyjnych, niezależnie od ich administracyjnego podporządkowania i szczebla organizacyjnego (przedsiębiorstw i ich jednostek nadrzędnych), powiązanych ze sobą bezpośrednią współpracą gospodarczą, a w szczególności kooperujących lub zainteresowanych wymianą handlową towarów albo usług — mają obowiązek współdziałania ze sobą przy analizowaniu i programowaniu prac kompleksowo wiążących się z różnymi odcinkami ich współpracy gospodarczej.

7. Zgłoszone przez poszczególne osoby lub opracowane przez zespoły pracownicze szczególnie efektywne i społecznie przydatne pomysły racjonalizujące działalność gospodarczą lub poprawiające rozwiązania opracowywane w trybie ust. 3 i 4 podlegają nagradzaniu na zasadach ogólnych z funduszu postępu techniczno-ekonomicznego zainteresowanej jednostki organizacyjnej (organizacji gospodarczej).

8. Dla realizacji nie ujętych planami, pilnych, uzasadnionych przedsięwzięć postępu ekonomicznego, których ostatecznego wyniku gospodarczego nie da się przewidzieć, jednostki organizacyjne uprawnione są podejmować kroki zmierzające do ich wykonania, wykorzystując posiadane środki.

§ 4. 1. Program, o którym mowa w § 3 ust. 5, powinien oprzeć się na prawidłowej analizie aktualnego systemu gospodarowania w skali ogólnokrajowej, regionalnej i międzynarodowej, na programach opracowanych przez podległe zjednoczenia wiodące i bezpośrednio podległe jednostki organizacyjne oraz zmierzać do:

- 1) określenia zalet i wad istniejących metod planowania, gospodarowania, zarządzania i współpracy gospodarczej w resorcie, a w szczególności — wykrycia czynników i bodźców niewłaściwych oraz antybodźców utrudniających racjonalne gospodarowanie, zgodnie z interesem ogólnospołecznym,
- 2) wykrycia nie wykorzystanych dotychczas rezerw wzrostu ekonomicznego oraz rezerw pozwalających na podniesienie poziomu życiowego obywateli,
- 3) wskazania źródeł i środków optymalnej intensyfikacji efektów ekonomicznych przedsięwzięć gospodarczych, a zwłaszcza rekonstrukcyjnych, modernizacyjnych, inwestycyjnych, eksportowych, remontowych, produkcyjnych, organizacyjnych, postępu technicznego itd.,
- 4) określenia warunków i sposobów optymalizacji oraz wykorzystania metod i wyników międzynarodowej współpracy gospodarczej podejmowanej w ramach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej i organizacji gospodarczych Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- 5) opracowania wniosków dotyczących eliminacji zauważalnych wad systemu gospodarowania i stosowania naukowych metod, środków i bodźców sprzyjających optymalizacji metod planowania, zarządzania i gospodarowania w skali ogólnokrajowej, regionalnej i międzynarodowej.

2. Znaczenie omawianych zagadnień dla rozwoju gospodarki narodowej wymaga włączenia do prac nad nimi wszystkich naczelnych organów państwowych. W tym celu ustala się następujący podział pracy:

- 1) Komisja Planowania przy Radzie Ministrów opracowuje lub inicjuje oraz koordynuje prace nad zagadnieniami:
 - metod badania potrzeb społecznych i podziału dochodu narodowego,
 - usprawnienia metod planowania i sprawozdawczości, kontroli oceny wykonania planów gospodarczych, zwłaszcza przez zastosowanie bodźców ekonomicznych zwiększających zainteresowanie wynikami działalności gospodarczej,
 - kompleksowych analiz i prognoz ekonomicznych oraz metod rachunku ekonomicznego, zakładowego, branżowego i ogólnokrajowego,
 - wykorzystania rezerw produkcyjnych oraz optymalizacji efektów ekonomiczno-społecznych inwestycji, produkcji, gospodarki środkami trwałymi, gospodarki materiałowej i obrotu towarowego;
- 2) Komitet Nauki i Techniki:
 - inicjuje i koordynuje prace badawcze nad metodami optymalizacji efektów techniczno-ekonomicznych w produkcji przez zastosowanie w gospodarce narodowej osiągnięć naukowych i technicznych,
 - inicjuje, programuje i koordynuje badania oraz prace o zasięgu międzynarodowym, zmierzające do ustalenia i upowszechnienia nowoczesnych metod i środków gromadzenia i przetwarzania danych do celów naukowo-badawczych, projektowo-konstrukcyjnych i obrachunku, ze szczególnym uwzględnieniem maszyn matematycznych i szybkich środków łączności;
- 3) Urząd Rady Ministrów analizuje, opiniuje lub opracowuje problemy optymalizacji efektów ekonomicznych w zakresie:
 - zarządzania i organizacji gospodarki narodowej, przedsiębiorstw, branż, resortów,
 - metod i organizacji kierownictwa gospodarczego,
 - współpracy i koordynacji gospodarczej,
 - projektowanych przez resorty zamierzeń i przedsięwzięć gospodarczych;
- 4) Komitet Pracy i Plac opracowuje problemy lub inicjuje oraz koordynuje prace związane z wprowadzeniem skutecznych zachęt materialnego zainteresowania pracowników jednostek gospodarki uspołecznionej wynikami ekonomicznymi ich działalności oraz podnoszeniem wydajności pracy;
- 5) Ministerstwo Handlu Zagranicznego opracowuje kompleksowe problemy aktywizacji eksportu i optymalizacji jego efektów ekonomicznych oraz eliminacji lub zmniejszenia importu;
- 6) Komitet Współpracy Gospodarczej z Zagranicą opracowuje zagadnienia lub inicjuje oraz koordynuje prace nad optymalizacją wyników międzynarodowego podziału pracy, międzynarodowej specjalizacji i kooperacji produkcji, międzynarodowej wymiany towarowej, badaniem form i efektywności przedsięwzięć gospodarczych o charakterze międzynarodowym;
- 7) Ministerstwo Finansów przy pomocy podległych organów finansowych oraz instytucji bankowych opracowuje problemy lub inicjuje i koordynuje prace nad:
 - racjonalnym gospodarowaniem środkami obrotowymi i budżetowymi,
 - stosowaniem przedsięwzięć gospodarczych zwiększających wyniki finansowe i obniżających koszty, własne,
 - metodami analizy kosztów własnych pod kątem wykorzystania rezerw i polepszenia wyników finansowych,
 - stosowaniem środków finansowo-kredytowych sprzyjających rozwojowi inicjatywy i przedsiębiorczości w podejmowaniu rentownych zamierzeń polepszających zaspokojenie potrzeb społecznych i zwiększających dochód narodowy.

- finansowaniem i kosztami inwestycji,
 - analizą i kontrolą kształtowania się funduszu płac oraz efektywnością ekonomiczną kształtowania się bodźców zainteresowania materialnego itp.;
- 8) Ministerstwo Handlu Wewnętrznego opracowuje zagadnienia metodyczne optymalizacji zaopatrzenia i obsługi rynku konsumpcyjnego i obywateli oraz poprawy wyników ekonomicznych działalności aparatu handlowego i jego prawidłowej współpracy z przemysłem;
- 9) Komitet Drobnej Wytwórczości opracowuje problemy aktywizacji ośrodków opóźnionych w rozwoju gospodarczym, rozwoju rzemiosła i usług dla ludności, metod ujawniania i wykorzystania rezerw produkcyjnych drobnej wytwórczości oraz poprawy wyników ekonomicznych przedsięwzięć podejmowanych w drobnej wytwórczości;
- 10) Państwowa Komisja Cen opracowuje problemy stosowania odpowiedniej polityki elastycznych cen i opłat taryfowych przeciwdziałających marnotrawstwu środków i podejmowaniu produkcji wyrobów nie znajdujących zapotrzebowania społecznego, a sprzyjających podejmowaniu produkcji wyrobów i usług o dużym popycie i rozwojowi eksportu;
- 11) właściwe ministerstwa (centralne urzędy) w ramach swego zakresu działania:
- inicjują i organizują przedsięwzięcia o znaczeniu ogólnokrajowym i międzybranżowym mające na celu lepsze zaspokojenie potrzeb społecznych, poprawę metod gospodarowania, wykorzystanie rezerw produkcyjnych, obniżenie kosztów własnych i polepszenie wyników gospodarczych, występują do właściwych organów z projektami, wnioskami o dużym, ogólnokrajowym znaczeniu,
 - ustalają w powyższym zakresie wytyczne i zadania dla nadzorowanych branż, gałęzi gospodarki i bezpośrednio podległych jednostek organizacyjnych oraz podejmują decyzje w sprawach wykraczających poza uprawnienia tych ostatnich,
 - wspierają przez pomoc organizacyjną i ekonomiczną zamierzenia i przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych resortu mające na celu poprawę wyników gospodarczych i wykorzystanie rezerw produkcyjnych,
 - analizują i kontrolują sposób gospodarki środkami, wykorzystanie rezerw i realizację przedsięwzięć planowych przez nadzorowane branże, gałęzie gospodarki i podległe bezpośrednio jednostki organizacyjne;
- 12) prezydium rad narodowych, przy pomocy swoich organów, podległych organizacji i przedsiębiorstw, mają w ramach swego zakresu działania obowiązek:
- planowania działalności gospodarczej (produkcji, usług, obrotu towarowego, inwestycji) kierując się kryteriami celowości społecznej i ekonomicznej zadań oraz stosując metody rachunku ekonomicznego dla określenia opłacalności ekonomicznej ważniejszych przedsięwzięć,
 - badania miejscowych rezerw produkcyjnych i zasobów surowcowych w celu ich pełnego wykorzystania,
 - koordynacji projektowanych i realizowanych na danym terenie przedsięwzięć gospodarczych, w celu eliminacji wielotorowości i optymalizacji efektów ekonomicznych;
- 13) zjednoczenia (równorzędne jednostki organizacyjne), w ramach swego zakresu działania i zawartych porozumień o współpracy i koordynacji gospodarczej, mają obowiązek:
- opracowywania projektów i wniosków w sprawach polepszenia metod planowania, gospodarowania i zarządzania działalnością w danej branży,
 - opiniowania projektów wytycznych jednostki nadrzędnej i projektów planów jednostek podległych w kierunku ich przystosowania do potrzeb i możliwości danej branży, pod kątem optymalnego wykorzystania rezerw produkcyjnych, usunięcia antybodźców i korekty wskaźników nie sprzyjających, osłabiających lub pogarszających metody gospodarowania, wyniki gospodarcze i zaopatrzenie rynku (odbiorców),
- dokonywania podziału zadań planowych i koordynacji centralnie przydzielanych środków działania dla przedsiębiorstw zgrupowanych i innych podległych jednostek organizacyjnych oraz uczestników porozumień w sposób zapewniający osiągnięcie optymalnych wyników w zaopatrzeniu rynku i odbiorców oraz wyników ekonomiczno-finansowych działalności danej branży,
 - inicjowania, planowania i organizowania wspólnych dla branży przedsięwzięć i akcji mających na celu lepsze wykorzystanie środków finansowych, materiałowych i technicznych jednostek organizacyjnych danej branży, usprawnienie organizacji produkcji i zarządzania, zwiększenie wydajności pracy i uzyskanie w rezultacie lepszych ogólnobranżowych wyników gospodarczych przy możliwie pełnym zaspokojeniu potrzeb społecznych w zakresie wyrobów i usług danej branży,
 - podejmowania decyzji w sprawach wykraczających poza uprawnienia jednostek podległych, w sprawach oceny ekonomicznej celowości i opłacalności przedsięwzięć gospodarczych projektowanych przez jednostki organizacyjne branży, wydawania wytycznych w sprawach podejmowania przedsięwzięć służących kilku przedsiębiorstwom lub ogólnobranżowych oraz zapowiadających szczególnie korzystne wyniki gospodarcze,
 - analizy i kontroli gospodarki środkami trwałymi i obrotowymi w branży w celu uniknięcia strat i przeciwdziałania marnotrawstwu,
 - udzielania lub organizowania pomocy naukowo-technicznej, organizacyjnej i ekonomiczno-finansowej dla przedsiębiorstw i uczestników porozumienia w realizacji przedsięwzięć gospodarczych mających na celu poprawę metod gospodarowania i polepszenie wyników gospodarczych;
- 14) przedsiębiorstwa państwowe, stosownie do swego zakresu i przedmiotu działania, mają obowiązek:
- analizy i opiniowania projektów zadań, wskaźników i wytycznych planowych ustalanych dla przedsiębiorstwa w kierunku wykorzystania swoich rezerw produkcyjnych, określenia celowości ekonomiczno-społecznej zadań produkcyjnych i inwestycyjnych, opłacalności planowanej produkcji oraz zaspokojenia potrzeb odbiorców wytwarzanych wyrobów, w szczególności pód względem ilości, asortymentu, jakości, terminów dostaw i ceny,
 - planowania, podejmowania i finansowania społecznie i ekonomicznie celowych przedsięwzięć gospodarczych, zwłaszcza poprawiających wyniki gospodarcze, lub stawiania wniosków dotyczących przedsięwzięć wykraczających poza możliwości przedsiębiorstwa,
 - organizowania i zarządzania działalnością oraz gospodarowania posiadanymi środkami trwałymi i obrotowymi w sposób zapewniający możliwie najlepsze wykonanie zadań i osiągnięcie optymalnych wyników gospodarczych.
3. Główni (naczeln) ekonomiści w przedsiębiorstwach (zjednoczeniach) i pracownicy na analogicznych stanowiskach oraz odpowiedzialni pracownicy innych komórek organizacyjnych służby ekonomicznej mają obowiązek przeprowadzania rachunku ekonomicznego inicjowanych, planowa-

nych przez nie lub realizowanych ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych, stosując metodę właściwą dla tego rodzaju przedsięwzięcia (uproszczoną, kompleksową, makroekonomiczną — stosownie do zasad zawartych w wytycznych stanowiących załącznik do uchwały). Dokumentacja rachunkowa powinna być podpisana i dołączona do akt sprawy.

4. Powzięcie przez kierownictwo jednostki organizacyjnej ważniejszej decyzji wykonawczej niezgodnej z wynikiem rachunku ekonomicznego albo podjęcie przedsięwzięcia angażującego większe środki rzeczowe i finansowe bez uprzedniego udokumentowania rachunkiem ekonomicznym lub przedsięwzięcia nieopłacalnego wymaga zgody jednostki nadrzędnej. Właściwi ministrowie mogą określić kryteria rzeczowe i finansowe przedsięwzięć wymagających z zasady zgody jednostki nadrzędnej na podjęcie pilnych przedsięwzięć nie udokumentowanych rachunkiem ekonomicznym lub nieopłacalnych z punktu widzenia branży (głównie rozporządzeń, których niedokończenie spowodowałoby znacznie większą szkodę).

5. Koordynacja prac omawianych w ust. 1 i 2 wykonywana jest przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów.

6. Zaleca się podejmowanie, w miarę potrzeby, eksperymentów związanych z wdrażaniem opracowań i przedsięwzięć, o których mowa w ust. 2.

§ 5. 1. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) określą w drodze zarządzeń, w porozumieniu z Komitetem Pracy i Płac oraz właściwymi organami związków zawodowych, w podległych organizacjach gospodarczych i przedsiębiorstwach stanowiska, które powinny być obsadzone przez ekonomistów posiadających wyższe lub średnie wykształcenie ekonomiczne. Do stanowisk tych należy zaliczyć w szczególności: głównego (naczelnego) ekonomistę, jego zastępcę, głównego księgowego, kierowników działów (wydziałów, sekcji): planowania, zatrudnienia i płac, finansów, księgowości, zaopatrzenia i zbytu.

2. Na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, mogą być również zatrudnieni:

- 1) pracownicy posiadający inny odpowiedni rodzaj studiów wyższych (lub średnich), jeśli studia te dają zakres wiadomości i umiejętności wymaganych na odpowiednich stanowiskach służby ekonomicznej (np. studia techniczne, prawnicze, rolnicze, handlowe, studia z zakresu planowania, organizacji, statystyki i księgowości, uwzględniające przedmioty ekonomiczne),
- 2) praktycy o wieloletnim stażu (co najmniej 10-letnim) zatrudnieni w służbie ekonomicznej, wykazujący dużą znajomość problematyki ekonomicznej wymaganą na ich stanowisku, stosownie do zarządzeń przewidzianych w ust. 1.

3. Pracownicy nie posiadający wykształcenia ekonomicznego lub warunków przewidzianych w ust. 2, a zajmujący stanowiska zastrzeżone dla ekonomistów, powinni uzupełnić swe wykształcenie w ciągu 5 lat od wejścia w życie uchwały.

4. W razie niemożności uzupełnienia wykształcenia w terminach, o których mowa w ust. 3, z przyczyn od pracownika niezależnych, pracownik może za zgodą jednostki nadrzędnej uzyskać przedłużenie terminu pod warunkiem należytego wywiązywania się z obowiązków pełnionych w służbie ekonomicznej.

§ 6. 1. Kierownicy przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych przesuną na stanowiska służby ekonomicznej pracowników posiadających odpowiednie wykształcenie ekonomiczne i potrzebne na danym stanowisku wiadomości praktyczne, a dotychczas nienależycie wykorzystanych.

2. Jeśli liczba pracowników posiadających kwalifikacje ekonomiczne nie wystarczy na obsadzenie wszystkich stano-

wisk służby ekonomicznej, zaleca się skoncentrowanie ich w jednej komórce organizacyjnej dla opracowywania najważniejszych dla danej jednostki organizacyjnej zagadnień z zakresu służby ekonomicznej.

3. W jednostkach organizacyjnych nie posiadających ekonomistów o odpowiednich kwalifikacjach, mogą być wykorzystywani w miarę potrzeby — do czasu zatrudnienia stałego ekonomisty o odpowiednich kwalifikacjach — tymczasowi doradcy ekonomiczni lub konsultanci w określonych pracach, na zasadach uregulowanych odrębnymi przepisami.

4. Zjednoczenia (inne jednostki równorzędne) zapewnią pomoc metodologiczną i organizacyjną jednostkom podległym w zakresie służby ekonomicznej oraz zorganizują centralne, wzorcowe opracowywanie trudniejszych zagadnień na rzecz podległych jednostek organizacyjnych.

§ 7. 1. Właściwe ministerstwa (urzędy centralne) zorganizują w porozumieniu z Komitetem Pracy i Płac przy współpracy szkół wyższych, placówek naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutów resortowych i organizacji naukowych oraz zawodowych odpowiednie formy szkolenia i przeprowadzą doskonalenie kadr kierowniczych przedsiębiorstw państwowych i organizacji gospodarczych, dla których wymagane są kwalifikacje ekonomiczne.

2. Formy szkolenia, o których mowa w ust. 1, powinny być dostosowane do istniejącego poziomu i kwalifikacji kadr i doprowadzić do osiągnięcia wiadomości teoretycznych i praktycznych wymaganych na danym stanowisku.

3. Szkolenie powinno być organizowane systematycznie z wykorzystaniem najnowszych osiągnięć nauki i praktyki, a uzyskane wiadomości potwierdzane świadectwem.

4. Szkolenie powinno obejmować zarówno:

- 1) specjalności ekonomiczne i pokrewne (np. z zakresu ekonomiki i organizacji zarządzania, planowania, programowania produkcji, ekonometrii, gospodarki materiałowej i energetycznej, finansowania, informacji techniczno-ekonomicznej, analizy ekonomicznej itd.), jak też
- 2) wiadomości ściśle związane z ekonomiką danej branży (np. organizacji produkcji, technologii, rekonstrukcji organizacyjno-technicznej, koordynacji branżowej, obrotu towarowego itp.).

5. Programy i czas trwania oraz organizacja szkolenia powinny być zróżnicowane w zależności od posiadanych kwalifikacji i rodzaju kwalifikacji wymaganych na danych stanowiskach.

6. W celu systematycznego doskonalenia i bieżącego uzupełniania wiadomości zaleca się urządzenie okresowo dla kadr kierowniczych seminariów poświęconych przedyskutowaniu aktualnych zagadnień i rozwiązań oraz najświeższych osiągnięć z dziedziny metodyki i organizacji pracy służby ekonomicznej w kraju i za granicą.

7. Zaleca się tworzenie zakładowych kół ekonomistów, dbających o poziom fachowy i ułatwiających samokształcenie swych członków. Koła organizują biblioteki, prenumerują czasopisma fachowe, urządzają seminaria, dyskusje, konferencje, konkursy na najlepsze rozwiązania problemów gospodarczych przedsiębiorstw lub ich zgrupowań itp. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne powinno stać się organizacją społeczną zrzeszającą szeroki aktyw ekonomistów działających na polu gospodarczym, teoretyczno-naukowym i dydaktycznym. Dyrektorzy jednostek gospodarki społecznej powinni udzielić pomocy i otoczyć opieką działalność zakładowych kół ekonomistów.

§ 8. Komitet Pracy i Płac w terminie 1 roku od wejścia w życie uchwały opracuje w porozumieniu z Ministrem Szkolnictwa Wyższego i właściwymi ministrami (kierownikami centralnych urzędów) wzorcowe programy doskonalenia kadr kierowniczych w dziedzinach ekonomicznych i or-

ganizacyjnych, przeprowadzi instruktaż dydaktyczny i metodologiczny wykładowców dla form szkolenia przewidzianych w § 7 oraz opracuje wzorcowe pomoce naukowe.

§ 9. 1. Ministrowie Szkolnictwa Wyższego i Oświaty, w porozumieniu z Komitetem Nauki i Techniki, dostosują nie później niż do dnia 1 października 1965 r. w podległych im szkołach ekonomicznych i technicznych programy nauczania do potrzeb gospodarki narodowej, uwzględniając wytyczne uchwały i przewidując w szczególności:

- 1) pogłębienie wiedzy studentów i uczniów studiujących ekonomię, zwłaszcza w zakresie ekonometrii i stosowania rachunku ekonomicznego, programowania i obsługi maszyn matematycznych, przeprowadzania analiz, syntez i prognoz gospodarczych oraz ogólnej wiedzy technicznej potrzebnej dla prawidłowych opracowań ekonomicznych w zakresie dostosowanym do rodzaju i stopnia studiów (szkoły),
- 2) przeszkolenie ekonomiczne studentów i uczniów studiujących przedmioty techniczne w zakresie, w jakim jest to niezbędne do opracowania i podejmowania racjonalnych, uzasadnionych ekonomicznie decyzji i projektów produkcyjnych, inwestycyjnych, konstruktorskich, technologicznych itp.

2. Minister Szkolnictwa Wyższego zorganizuje w porozumieniu z zainteresowanymi resortami gospodarczymi poddyplomowe doskonalenie absolwentów szkół wyższych w zakresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, oraz studia eksternistyczne, wieczorowe i zaoczne dla pracowników służb ekonomicznych, nie posiadających studiów wyższych.

3. Minister Oświaty przedstawi w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie uchwały projekt aktu prawnego porządkującego tytuły ekonomistów ze średnim wykształceniem, zastrzeżone dla absolwentów określonych szkół.

§ 10. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) zapewnią w budżecie i w planach na rok 1965 odpowiednie środki finansowe i techniczne niezbędne do realizacji uchwały oraz w planie wieloletnim na lata 1966—1970 — wyposażenie jednostek organizacyjnych w odpowiednie nowoczesne urządzenia i sprzęt, niezbędne do prawidłowej działalności służb ekonomicznych.

§ 11. Prezes Rady Ministrów określi:

- 1) zakres, tryb, formy i częstotliwość informowania Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów o wynikach ważniejszych analiz, syntez i prognoz ekonomicznych, o obserwowanych zjawiskach ekonomiczno-społecznych o dużym znaczeniu polityczno-gospodarczym oraz o skutkach i efektach ekonomicznych ważniejszych decyzji gospodarczych,

- 2) tryb poddawania ekspertyzie i uzasadniania kompleksowym rachunkiem ekonomicznym ważniejszych projektów uchwał Rządu oraz wniosków, planów i projektów gospodarczych przedstawianych pod obrady, zwłaszcza angażujących większe środki państwowe lub rozstrzygających o kierunku rozwoju określonej gałęzi gospodarki albo regionu,
- 3) zasady analizy ekonomicznej i kontroli przebiegu realizacji przedsięwzięć, o których mowa w pkt 2, oraz ich wyników końcowych,
- 4) warunki zapraszania na posiedzenia Rządu kierowników zainteresowanych organizacji gospodarczych oraz specjalistów dla wszechstronnego oświetlenia problematyki będącej przedmiotem obrad.

§ 12. Zaleca się właściwym centralnym organizacjom spółdzielczym uregulowanie zagadnień postępu ekonomicznego i organizacji służb ekonomicznych w zrzeszonych spółdzielniach, związkach spółdzielni oraz w przedsiębiorstwach i zakładach własnych na zasadach zawartych w odpowiednich przepisach uchwały i w wytycznych, o których mowa w § 1.

§ 13. Wynikowe, kompleksowe analizy ekonomiczne działalności jednostek gospodarczych, sporządzane na podstawie dotychczasowych przepisów, powinny dodatkowo uwzględniać następujące zasady:

- 1) wnioski i decyzje podejmowane na ich podstawie wymagają uzupełnienia rachunkiem ekonomicznym przeprowadzonym według zasad przewidzianych w wytycznych stanowiących załącznik do uchwały,
- 2) analizy wynikowe powinny być uzupełnione oceną sytuacji gospodarczej jednostki na tle sytuacji ogólnej, w aspekcie zgodności wyników działalności przedsiębiorstwa z kompleksowym rachunkiem ekonomicznym ogólnogospodarczym oraz ewentualnymi wnioskami dotyczącymi eliminacji wpływu zauważonych antybodźców racjonalnego gospodarowania lub bodźców skłaniających do działalności sprzecznej z interesem ogólnospołecznym.

§ 14. Wykonanie uchwały porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Przewodniczącemu Komitetu Nauki i Techniki, Przewodniczącemu Komitetu Pracy i Płac, właściwemu ministrom (kierownikom urzędów centralnych) oraz prezydentom wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw).

§ 15. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: w z. P. Jaroszewicz

Załącznik do uchwały nr 224 Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1964 r. (poz. 260).

WYTYCZNE W SPRAWIE PRAC NAD POSTĘPEM EKONOMICZNYM W GOSPODARCE USPOŁECZNIONEJ

I. Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Wytyczne dotyczą odpowiednio jednostek gospodarki uspołecznionej lub ich organizacji gospodarczych oraz organów administracyjnych nadzorujących działalność gospodarczą (przedsiębiorstw państwowych, instytutów, zjednoczeń, prezydiów rad narodowych i ich organów, ministerstw, centralnych urzędów) oraz innych zakładów i jednostek budżetowych, zwanych w dalszym ciągu łącznie „jednostkami organizacyjnymi”.

2. Wytyczne mają charakter ramowy i powinny być odpowiednio dostosowane do potrzeb i warunków poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz ich grupowań gospo-

darczych i organów administracyjnych, z uwzględnieniem stopniowej realizacji w etapach umożliwiających ich praktyczne wykonanie.

§ 2. Hekroć w wytycznych jest mowa o:

- 1) uchwałe — należy przez to rozumieć uchwałę nr 224 Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1964 r. w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce uspołecznionej i organizacji służb ekonomicznych (Monitor Polski Nr 55, poz. 260);
- 2) wytycznych — należy przez to rozumieć niniejsze wytyczne, stanowiące załącznik do uchwały;
- 3) postępie ekonomicznym — należy przez to rozumieć ogół społecznie uzasadnionych przedsięwzięć podejmowanych w ramach planów lub poza planem przez poszczególne

- jednostki organizacyjne lub ich zgrupowania gospodarcze albo organy administracyjne w celu polepszenia metod gospodarowania lub poprawy wyników ich działalności gospodarczej przez stosowanie środków i metod zapewniających osiągnięcie możliwie optymalnych, najlepiej odpowiadających interesowi ogólnospołecznemu efektów gospodarczych;
- 4) rachunku ekonomicznym — należy przez to rozumieć ogół czynności obliczeniowych i analitycznych (np. rachunkowych, ekonometrycznych, bilansowych, porównawczych, dotyczących kosztów, wyników, cen, okresów amortyzacji itp.), zmierzających do określenia celowości gospodarczej oraz stopnia opłacalności zamierzonego przedsięwzięcia, w szczególności polegających na ustaleniu i obliczeniu jego składników (wartościowych, ilościowych) oraz porównywaniu przewidywanych nakładów (wydatków) i efektów, ustaleniu — w miarę potrzeby — różnych wariantów rozwiązania dla tego samego przedsięwzięcia i uzasadnieniu wyboru najkorzystniejszego (optymalnego), w danych warunkach, w celu powzięcia przez uprawniony do tego organ odpowiedzialnej decyzji; za wariant optymalny należy uważać rozwiązanie najbardziej racjonalne, pozwalające na osiągnięcie maksymalnej korzyści gospodarczej z określonych środków lub określonej korzyści z minimalnych środków — przy zabezpieczeniu interesu ogólnospołecznego i podporządkowaniu mu interesów indywidualnych lub grupowych; przez uproszczony rachunek ekonomiczny należy rozumieć sprawdzenie efektywności przedsięwzięcia gospodarczego za pomocą prostych działań arytmetycznych przez porównanie efektów (np. finansowych) określonego przedsięwzięcia gospodarczego z jego kosztami (nakładami rzeczowymi) oraz sprawdzenie jego potrzeby społecznej (np. stwierdzenie istnienia zapotrzebowania na produkcję wyrobów o określonej jakości, ilości, asortymencie oraz cenie odpowiadającej wartości użytkowej wyrobu); rachunek makroekonomiczny w rozumieniu wytycznych oznacza szczególnie rodzaj kompleksowego rachunku ekonomicznego, dotyczący nie jednego przedsięwzięcia, lecz zespołu uzależnionych od siebie przedsięwzięć gospodarczych podejmowanych w skali całego przedsiębiorstwa, regionu, branży, całej gospodarki narodowej lub w ramach międzynarodowej wymiany towarowej i współpracy gospodarczej, oraz obliczenie ostatecznego wyniku (salda) zespołu tych przedsięwzięć i ustalenie stopnia opłacalności (efektywności) każdego z nich i ostatecznego rezultatu; kompleksowy rachunek ekonomiczny w rozumieniu wytycznych oznacza objęcie czynnościami obliczeniowymi wszystkich składników wartościowych (ilościowych) wszystkich operacji składających się na dane przedsięwzięcie (np. w razie projektowania nowej produkcji: inwestycyjnych, produkcyjnych, surowcowych, amortyzacji maszyn, handlowych i transportowych);
 - 5) przedsięwzięciach gospodarczych — należy przez to rozumieć wszelkiego rodzaju czynności (operacje) mające na celu określony efekt gospodarczy (np. przedsięwzięcie produkcyjne, inwestycyjne, remontowe, techniczne, modernizacyjne, rekonstrukcyjne, naukowo-badawcze, doświadczalne, handlowe, transportowe, finansowe, komunalne, projektowe, konstrukcyjne, technologiczne itp.);
 - 6) przedsięwzięciach społecznie uzasadnionych (celowych) — należy przez to rozumieć przedsięwzięcia gospodarcze opłacalne lub nieopłacalne dla danej jednostki organizacyjnej, służące zaspokojeniu potrzeb materialnych i kulturalnych obywateli, podejmowane dla realizacji celów określonych w planach, wytycznych Rządu, organów administracji państwowej oraz przepisach prawnych lub dla zabezpieczenia innego, ważnego interesu społecznego (np. dla poprawy poziomu życiowego obywateli, zapewnienia wymaganych warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, higieny żywienia, stworzenia podaży artykułów brakujących na rynku, poprawy warunków bytowych, zdrowotnych i kulturalnych itp.);
 - 7) optymalnych efektach ekonomicznych lub optymalnej efektywności ekonomicznej przedsięwzięć gospodarczych — należy przez to rozumieć osiągnięcie maksymalnej w danych obiektywnych warunkach i możliwościach, społecznie uzasadnionej korzyści gospodarczej — zgodnie z zasadami określonymi w pkt 4;
 - 8) prognozach gospodarczych — należy przez to rozumieć wyobrażenie i określenie możliwie najbardziej dokładnego obrazu przyszłej sytuacji gospodarczej (ogólnej lub wycinkowej) lub tendencji rozwojowych, na tle obserwowanych prawidłowości rozwojowych i zjawisk społeczno-gospodarczych w okresach ubiegłych;
 - 9) zabezpieczeniu interesu ogólnospołecznego — należy przez to rozumieć czynności mające na celu powzięcie decyzji i wykonanie przedsięwzięć gospodarczych, zapewniających efekt ekonomiczny najbardziej odpowiadający obiektywnie stwierdzonym potrzebom ogółu lub większości społeczeństwa, chociażby decyzje i przedsięwzięcia te nie były zgodne z interesem indywidualnym, grupowym, regionalnym, branżowym, resortowym;
 - 10) analizach ekonomicznych — należy przez to rozumieć zespół czynności (operacji) koncepcyjnych, rachunkowych, porównawczych itd. mających na celu zebranie odpowiednich informacji o stanie faktycznym, jego przyczynach i zamierzeniach lub tendencjach, krytyczną ocenę istniejącego stanu i zamierzeń, tendencji itp., przeprowadzenie rachunku ekonomicznego, możliwie ściśle ustalenie (wypośrodkowanie) skutków tego stanu lub skutków przewidywanych, określenie i uzasadnienie ekonomicznie najkorzystniejszego rozwiązania w kilku możliwych wariantach oraz postawienie wniosków pozwalających na powzięcie prawidłowych decyzji gospodarczych, umożliwiających osiągnięcie pożądanych efektów;
 - 11) racjonalnym gospodarowaniu — należy przez to rozumieć dysponowanie oraz użytkowanie, przerabianie lub zużywanie środków działania (obrotowych, trwałych) zgodnie z ich przeznaczeniem, przy zachowaniu zasad rachunku ekonomicznego;
 - 12) komórce ekonomicznej — należy przez to rozumieć komórkę organizacyjną służby ekonomicznej (stanowisko pracy, sekcję, dział, wydział, oddział, departament itp.), do której zakresu działania należy stałe wykonywanie funkcji ekonomicznych;
 - 13) służbach ekonomicznych — należy przez to rozumieć pracowników zatrudnionych zarówno w komórkach ekonomicznych, jak i w innych komórkach organizacyjnych, wykonujących stałe funkcje wymagające kwalifikacji ekonomicznych z zakresu: programowania i planowania gospodarczego, statystyczno-sprawozdawcze, analizy ekonomicznej, rachunku ekonomicznego, ewidencji, kalkulacji kosztów własnych i cen, opracowywania kosztorysów i taryf, zasad wynagradzania, taryfikatorów płac, badania rynku, gospodarki materiałowej, gospodarki środkami trwałymi, gospodarki finansowej, obrotu towarowego;
 - 14) reżimie ekonomicznym — należy przez to rozumieć stały przepis określający zasady oszczędnego i efektywnego gospodarczo przeprowadzania określonego rodzaju typowych lub powtarzających się przedsięwzięć (prac), złożonych z szeregu operacji, dla których nie jest celowe opracowywanie wycinkowych rachunków ekonomicznych; reżim ekonomiczny stanowi odpowiednik gospodarczy i uzupełnienie ekonomiczne stosowanych po-

wszelkie reżimów technologicznych; reżim ekonomiczny składa się z szeregu przepisów instrukcyjnych dla poszczególnych faz obróbki (pracy) i stanowisk pracy uczestniczących w realizacji procesu produkcyjnego, określających dla każdego stanowiska zasady lub normy racjonalnego, oszczędnego i możliwie najbardziej efektywnego postępowania z surowcami, materiałami pomocniczymi, paliwami, smarami itd. (np. normy ich zużycia, normy zapasu podręcznego, tryb ich magazynowania i zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem, zbierania użytkowych odpadów produkcyjnych, ich ponownego wykorzystania, oszczędnego i efektywnego gospodarowania siłą roboczą, energią, środkami transportowymi itd.); przepisy reżimu ekonomicznego powinny być opracowywane i wprowadzane równocześnie z przepisami reżimu technologicznego jako normy instrukcyjne, równorzędnie obowiązujące ich wykonawców.

II. Ogólne wytyczne racjonalnego gospodarowania.

§ 3. 1. Wszelkiego rodzaju działalność gospodarcza (produkcyjna, techniczna, inwestycyjna, handlowa, usługowa, remontowa itp.) posiada elementy ekonomiczne, wpływające bezpośrednio zarówno na ogólne wyniki działalności gospodarczej tej jednostki organizacyjnej, w której jest realizowana, jak i pośrednio na wyniki całej gospodarki narodowej. Z tych przyczyn każda jednostka organizacyjna (jednostka gospodarcza, organizacja gospodarcza, organ administracyjny itp.) obowiązana jest przy planowaniu i wykonywaniu wszelkiego rodzaju przedsięwzięć gospodarczych stosować zasady rachunku ekonomicznego i racjonalnego gospodarowania w celu osiągnięcia optymalnych efektów ekonomicznych i społecznych.

2. W tym celu każda jednostka organizacyjna przeprowadza w ramach swego zakresu działania, samodzielnie lub przy pomocy innych jednostek organizacyjnych i fachowych instytucji, analizy ekonomiczne.

3. Kompleksowa analiza ekonomiczna, uwzględniająca czynniki podane w § 2 pkt 10, powinna obejmować:

- 1) obserwację zjawisk gospodarczych wpływających na sytuację i działalność danej jednostki organizacyjnej, zbieranie i opracowywanie rzetelnych informacji (materiałów statystycznych, sygnałów, sprawozdań, opinii itp.) o jej potrzebach i możliwościach oraz potrzebach społecznych i większych odbiorców wyrobów (usług) danej jednostki;
- 2) obiektywną ocenę istniejącej sytuacji gospodarczej jednostki organizacyjnej, stopnia wykonania przez nią zadań statutowych i planowych, a w szczególności zaspokojenia w odpowiednim zakresie potrzeb społecznych;
- 3) analizę związku i wpływu działalności gospodarczej danej jednostki organizacyjnej na działalność innych ogniw organizacyjnych i ich organizacji gospodarczych oraz całej gospodarki narodowej;
- 4) wykrycie tendencji rozwojowych lub prawidłowości gospodarczych wpływających na działalność danej jednostki organizacyjnej i organizacji gospodarczej przy zastosowaniu, w miarę możliwości, nowoczesnych metod i techniki informacyjnej;
- 5) opracowywanie prognoz rozwoju sytuacji gospodarczej wpływającej na planową działalność jednostki organizacyjnej i jej organizacji gospodarczej;
- 6) określenie najwłaściwszego w danych warunkach rozwiązania z kilku możliwych wariantów rozwiązań gospodarczych, potwierdzonego rachunkiem ekonomicznym (makroekonomicznym);
- 7) opracowanie wniosków wynikających z analizy, dotyczących podjęcia konkretnych decyzji lub przedsięwzięć gospodarczych.

§ 4. 1. Przedsięwzięcia gospodarcze podejmowane zarówno w ramach planów, jak i poza planem, powinny być poprzedzone rachunkiem ekonomicznym (uproszczonym lub kompleksowym rachunkiem ekonomicznym albo rachunkiem makroekonomicznym — w zależności od zasięgu i charakteru przedsięwzięcia).

2. Rachunkiem ekonomicznym (kompleksowym lub makroekonomicznym) przewidującym analizę różnych wariantów rozwiązań powinny być poprzedzone z reguły następujące przedsięwzięcia:

- 1) wskaźniki, wytyczne i zadania zawarte w projektach perspektywicznych, wieloletnich i okresowych planów gospodarczych (przedsiębiorstwa, branży, gospodarki narodowej),
- 2) przedsięwzięcia produkcyjne, inwestycyjne, modernizacyjne, rekonstrukcyjne, handlowe, postępu technicznego, remonty kapitałne, większe zmiany organizacyjne i inne przedsięwzięcia angażujące poważne środki obrotowe lub inwestycyjne albo wpływające w sposób istotny na przedmiot, zakres i metody działania lub zmieniające w poważnym stopniu stan środków trwałych danej jednostki organizacyjnej lub organizacji gospodarczej.

3. Rachunek ekonomiczny przedsięwzięć wymienionych wyżej w ust. 2 pkt 1 i 2 powinien zawierać w szczególności analizę sytuacji wyjściowej, wnioski wynikające z jej prognoz rozwojowych, proponowane warianty najbardziej racjonalnych i społecznie uzasadnionych rozwiązań oraz ocenę:

- 1) ich celowości, potrzeby i znaczenia z punktu widzenia skutków ekonomicznych i społecznych w zakresie regionu, branży i przedsiębiorstwa; zagadnienia wykraczające poza zakres i możliwości oceny jednostki organizacyjnej powinny być przekonsultowane z jednostką nadrzędną lub specjalistyczną placówką naukowo-badawczą albo inną fachową jednostką organizacyjną;
- 2) możliwości ich realizacji w danych warunkach i okresach czasu;
- 3) wysokości potrzebnych nakładów oraz ich rodzaju i sposobu uzyskania;
- 4) spodziewanego efektu gospodarczego;
- 5) okresu amortyzacji nakładów;
- 6) opłacalności każdego rozważanego wariantu przedsięwzięcia.

4. Uproszczony rachunek ekonomiczny można stosować w zasadzie przy ustalaniu lub podejmowaniu:

- 1) bieżących zadań i zleceń planowych lub pozaplanowych (produkcyjnych, technicznych, remontowych, zakupu itd.) nie opartych na wzorcowych kalkulacjach lub kosztorysach albo typowych metodach i rozwiązaniach o sprawdzonych efektach ekonomicznych;
- 2) planowych przedsięwzięć związanych z wydatkowaniem większych sum ze środków obrotowych i inwestycyjnych;
- 3) przedsięwzięć dotyczących ulepszeń lub usprawnień technicznych, ekonomicznych, organizacyjnych lub metodycznych nie powodujących większych zmian w istniejących konstrukcjach wyrobów, technologii, organizacji produkcji, programach produkcyjnych, zadaniach inwestycyjnych itp.

5. Rachunek ekonomiczny (makroekonomiczny) kompleksowy lub uproszczony powinien być stosowany:

- 1) w fazie programowania zamierzonego przedsięwzięcia, przed powzięciem ostatecznej decyzji wykonawczej, np. przy włączaniu zamierzenia do projektów planów gospodarczych (produkcyjnych, inwestycyjnych, postępu technicznego itp.) albo przy konkretyzacji planu lub programu, przy składaniu lub akceptowaniu składanych zamówień itp.;
- 2) w czasie realizacji lub po zrealizowaniu przedsięwzięcia

(zadania, wskaźniki itp.) w celu kontroli wynikowej jego efektów społecznych i ekonomicznych (badanie efektywności ekonomiczno-społecznej).

6. W zasadzie nie podlegają analizie za pomocą rachunku ekonomicznego przedsięwzięcia gospodarcze powtarzalne i typowe oparte na sprawdzonym reżimie (§ 10), wzorcu kalkulacyjnym lub kosztorysie oraz proste czynności lub polecenia wykonawcze związane z realizacją zadań planowych lub innych przedsięwzięć, opartych na rachunku ekonomicznym. Przedsięwzięcia te realizowane są jednak z zachowaniem zasad racjonalnego gospodarowania; ich wynik powinien być analizowany za pomocą rachunku ekonomicznego.

7. Kierownik jednostki organizacyjnej określa zgodnie ze swym zakresem działania, jaki rodzaj przedsięwzięć gospodarczych wymaga analizy za pomocą rachunku ekonomicznego kompleksowego, makroekonomicznego lub uproszczonego i jakie przedsięwzięcia mogą być zwolnione od tego rodzaju analizy. Ustalenie wymagania zastosowania rachunku ekonomicznego nie ogranicza inicjatywy służb ekonomicznych w stosowaniu innych metod analizy ekonomicznej.

8. Jednostki nadrzędne (zjednoczenia, prezydium rad narodowych, ministerstwa) określają, jakie przedsięwzięcia gospodarcze w podległych im jednostkach organizacyjnych wymagają zbadania za pomocą rachunku ekonomicznego i sprawdzenia efektów ekonomicznych na zasadach określonych przez te jednostki nadrzędne.

9. Dokumentacja stwierdzająca badanie za pomocą rachunku ekonomicznego powinna być przechowywana w aktach uzasadniających decyzję gospodarczą przez okres przewidziany przepisami ogólnymi dla tego rodzaju dokumentacji.

§ 5. 1. Kierownik każdej jednostki i komórki organizacyjnej obowiązany jest stosować zasady racjonalnego gospodarowania i rachunku ekonomicznego na powierzonym mu odcinku pracy.

2. Służba ekonomiczna danej jednostki organizacyjnej obowiązana jest zgłosić niezwłocznie po przeprowadzeniu rachunku ekonomicznego opinię lub wnioski o rezygnację z zamierzenia lub zaniechanie realizowanego przedsięwzięcia gospodarczego nie znajdującego zapotrzebowania społecznego, wykazującego ujemne wyniki ekonomiczne lub sprzeczne z interesem ogólnospołecznym. Opinie i wnioski służby ekonomicznej powinny być rozpatrywane przez kierownika komórki organizacyjnej inicjującej zamierzenie.

3. Wnioski, o których mowa w ust. 2, podlegają rozpatrzeniu przez kierownika danej jednostki organizacyjnej (dyrektora przedsiębiorstwa, zjednoczenia), przy ewentualnym udziale rzeczoznawców z innych właściwych instytucji lub jednostek nadrzędnych, jeśli kierownik komórki inicjującej zamierzenie podtrzymuje swą decyzję o realizacji przedsięwzięcia pomimo negatywnych rezultatów przeprowadzonego rachunku ekonomicznego. Decyzja pozytywna kierownika jednostki organizacyjnej podlega wpisowi do akt danej sprawy.

4. Jeśli w toku opracowania projektów planów albo realizacji zadań, limitów lub wskaźników planowych rachunek ekonomiczny wykazał niecelowość lub nieefektywność projektowanych lub realizowanych zadań (wskaźników i przedsięwzięć gospodarczych), służba ekonomiczna obowiązana jest niezwłocznie przedstawić odpowiednie wnioski kierownikowi swej jednostki organizacyjnej w celu:

- 1) przeprowadzenia wyjaśnień i uzgodnień z jednostką organizacyjną, która zadania te zleciła;
- 2) przeprowadzenia odpowiednich zmian w planach działalności we własnym zakresie, jeśli zmiany te nie przekraczają zakresu jego właściwości;
- 3) uzgodnienia tych zmian z jednostkami współdziałającymi lub nadrzędnymi, jeśli zmiany te uzależnione są od ich decyzji;

4) przedstawienia wniosków co do projektu realizacji nowych zadań zastępczych, zgodnych z aktualnymi potrzebami odbiorców i zasadami celowej, racjonalnej gospodarki;

5) przedstawienia właściwym organom państwowym propozycji zmiany metod i systemów działania, jeśli obserwowane ujemne zjawiska i skutki mają charakter powtarzalny.

5. Właściwe jednostki organizacyjne obowiązane są bezzwłocznie rozpatrzyć wnioski, propozycje i opinie, o których mowa wyżej, w celu zapobieżenia powstawaniu strat lub zbędnych kosztów i usunięcia przyczyn nieracjonalnej działalności.

§ 6. Bezpośredni inicjatorzy rozwiązania lepszego, nie stosowanego dotychczas, a przynoszącego znaczne efekty ekonomiczne i społeczne, mogą otrzymać dodatkowe nagrody z funduszu postępu techniczno-ekonomicznego na zasadach ogólnych.

§ 7. 1. Zadania postępu ekonomicznego, o których mowa w § 3 ust. 3 i 5 uchwały, dotyczą w szczególności:

- 1) racjonalizacji gospodarki wewnątrz jednostki organizacyjnej, gałęzi gospodarki narodowej, resortu;
- 2) racjonalizacji współpracy gospodarczej (obrotu, kooperacji, zaopatrzenia, zbytu, wymiany usług itp.) z innymi jednostkami organizacyjnymi gospodarki uspołecznionej w kraju, gałęziami gospodarki narodowej, resortami;
- 3) racjonalizacji międzynarodowej współpracy gospodarczej;
- 4) podejmowania resortowych, ogólnobranżowych lub regionalnych przedsięwzięć gospodarczych polepszających metody gospodarowania i wyniki ekonomiczne działalności lub przyspieszających tempo wzrostu ekonomicznego gospodarki narodowej;
- 5) stosowania innych, właściwych dla danego rodzaju działalności metod, organizacji i środków ekonomicznych działania, zapewniających osiągnięcie wyników społeczno-gospodarczych o doniosłym znaczeniu.

2. Jednostki organizacyjne mogą podejmować, w ramach określonego ryzyka, uzasadnione celowością społeczną przedsięwzięcia gospodarcze (np. badania naukowe, próby techniczne, doświadczenia itp.), których ostateczny efekt ekonomiczny nie daje się z góry przewidzieć lub obliczyć. Ministrowie określają dopuszczalną wysokość nakładów lub inne kryteria uzasadnione ryzyka gospodarczego, w ramach których podlega jednostka organizacyjna może samodzielnie, w granicach posiadanych środków, podjąć się tego rodzaju przedsięwzięcia na podstawie wstępnego, orientacyjnego rachunku ekonomicznego.

3. Zaleca się podejmowanie kompleksowych eksperymentów ekonomicznych w skali międzyzakładowej (regionalnej), zorganizowanych na rzecz kilku przedsiębiorstw lub w skali ogólnobranżowej. Eksperymenty w skali ogólnobranżowej i dotyczące całego regionu wymagają zatwierdzenia przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów.

4. Ocena realizacji zadań, przedsięwzięć i uzyskanych efektów ekonomicznych powinna być wykorzystana przy ustalaniu premii i przyznawaniu nagród z funduszu postępu techniczno-ekonomicznego dla realizatorów.

5. Ważniejsze przedsięwzięcia, zwłaszcza wymagające współdziałania kilku komórek lub jednostek organizacyjnych, powinny posiadać harmonogram wykonawczy; w miarę możliwości powinny one być uprzednio zbadane doświadczalnie w węższym zakresie.

6. Bardziej złożone przedsięwzięcia ekonomiczne, wymagające większych nakładów finansowych, powinny być opracowywane i realizowane przy pomocy właściwych instytucji naukowo-badawczych, uczelni wyższych lub doradców i specjalistów z zewnątrz, po konsultacji jednostki nadrzędnej lub innych zainteresowanych jednostek organizacyjnych (np. odbiorców).

7. Programy postępu ekonomicznego oraz projekty poszczególnych ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych powinny być rozpatrywane kolegialnie przez właściwy do tego organ danej jednostki organizacyjnej (organ samorządu robotniczego przedsiębiorstwa, kolegium lub radę techniczno-ekonomiczną zjednoczenia, kolegium ministerstwa, prezydium rady narodowej). O wyborze formy kolegiального rozpatrzenia analizy i trybie realizacji wniosków decyduje kierownik danej jednostki organizacyjnej, który w ramach swych uprawnień podejmuje ostateczną decyzję wykonawczą.

§ 8. 1. Każda jednostka organizacyjna obowiązana jest przeprowadzać okresowe analizy i oceny ekonomiczne swej działalności oraz działalności jednostek podporządkowanych w terminach ustalonych przez właściwego ministra (prezydium wojewódzkiej rady narodowej). Zaleca się przeprowadzanie tych analiz:

- 1) co miesiąc, w rozmiarze ograniczonym do najważniejszych dla badanej jednostki wskaźników techniczno-ekonomicznych, niezbędnym dla oceny działalności gospodarczej (planowej i pozaplanowej); wnioski w tej sprawie przedstawia kierownikowi danej jednostki organizacyjnej służba ekonomiczna; podlegają one omówieniu na posiedzeniu organu samorządu robotniczego;
- 2) co kwartał — szczegółowej analizy głównych elementów i wyników działalności gospodarczej, m. in. na podstawie sprawozdań finansowych, sprawozdań ogólnych i statystyki; wnioski z analizy przedstawia kierownikowi służba ekonomiczna na podstawie informacji i wniosków zainteresowanych komórek organizacyjnych; kierownik jednostki organizacyjnej referuje najważniejsze zagadnienia na konferencji samorządu robotniczego (innych organów kolegialnych);
- 3) raz w roku — kompleksowej analizy i oceny sytuacji gospodarczej danej jednostki organizacyjnej (przedsiębiorstwa, branży, regionu, resortu), pod kątem działalności własnej i jej związków z innymi ogniwami gospodarczymi w zakresie realizacji podstawowych jej zadań i celów (np. produkcji na potrzeby kraju i na eksport); sytuację gospodarczą ocenia konferencja samorządu robotniczego z udziałem rady techniczno-ekonomicznej przedsiębiorstwa lub innych właściwych organów kolegialnych.

2. W pracach nad programem postępu ekonomicznego oraz analizą projektów przedsięwzięć gospodarczych służby ekonomiczne powinny wykorzystywać bieżąco wszelkiego rodzaju dane pozwalające na orientację w sytuacji ekonomicznej, a zwłaszcza dane z ewidencji kosztów własnych.

3. Terminy posiedzeń w sprawach analiz wymienionych w ust. 1 powinny być skoordynowane z pracami nad planami następnego okresu, a kompleksowa analiza roczna (ust. 1 pkt 3) z pracami nad weryfikacją bilansów.

4. Posiedzenia w sprawie oceny działalności są protokołowane, wnioski przekazywane do realizacji wykonawcom, a wykonanie ich kontrolowane przez służbę ekonomiczną. Protokoły posiedzeń, omawiających kompleksowe analizy wymienione w ust. 1 pkt 3 powinny być przekazywane jednostce nadrzędnej.

§ 9. 1. Niezależnie od obowiązującej sprawozdawczości, każda jednostka organizacyjna obowiązana jest z własnej inicjatywy informować doraźnie właściwą jednostkę nadrzędną o sytuacji gospodarczej, ważniejszych zjawiskach gospodarczych i skutkach przedsięwzięć ekonomicznych.

2. Na żądanie jednostki nadrzędnej lub życzenie Innej do tego upoważnionej jednostki organizacyjnej należy udostępniać informacje i wyniki rachunku ekonomicznego niezbędne do prawidłowego opracowania przez nie analiz ekonomicznych o szerszym zakresie.

3. Analizy sytuacji ekonomicznej i prognozy gospodarcze powinny mieć charakter kompleksowy, uwzględniający wszystkie elementy współzależne dotyczące poszczególnych jednostek organizacyjnych, ich zgrupowań gospodarczych i całej gospodarki narodowej, a w miarę potrzeby również ich związków z elementami międzynarodowej współpracy gospodarczej.

4. Jednostki organizacyjne związane stałą współpracą gospodarczą z innymi jednostkami organizacyjnymi (np. w zakresie skupu, importu, zaopatrzenia, kooperacji, zbytu, eksportu) podejmują wspólne analizy i kompleksowe rachunki ekonomiczne (makroekonomiczne) dotyczące całości problemów w celu racjonalizacji współpracy gospodarczej.

5. Zaleca się organizowanie wspólnych przedsięwzięć i stosowanie związanych z nimi zachęt materialnego zainteresowania organizacji współdziałających wynikami realizowanych przedsięwzięć, np. związanych z końcowym efektem sprzedaży wyrobu finalnego (usługi), wyprodukowanego przy udziale kilku zakładów produkcyjnych; podział zysku pomiędzy różnych uczestników obrotu materialowego, utrzymujących wspólny magazyn, podział kosztów i nadwyżek działalności obiektu produkcyjnego (np. narzędziowni) na zasadach uzgodnionych pomiędzy zainteresowanymi jednostkami organizacyjnymi uczestniczącymi w porozumieniach lub zrzeczeniach gospodarczych i działających na podstawie szczególnych przepisów.

6. Każda jednostka organizacyjna ma obowiązek występować z wnioskami o polepszenie form i metod współpracy gospodarczej z innymi jednostkami współdziałającymi (np. o dostawy właściwych typowymiarów, detali, półfabrykatów w ramach kooperacji lub dostaw zaopatrzeniowych itp.), jeśli wyniki tej współpracy są niezadowolające.

7. Zachęty materialne (nagrody, premie) z tytułu realizacji usprawnień ekonomicznych powinny być przyznawane pracownikom realizującym bezpośrednio te przedsięwzięcia, tj. za wykonanie konkretnych zadań.

8. Pomysły, o których mowa w ust. 7, podlegają wynagradzaniu z funduszu postępu techniczno-ekonomicznego na obowiązujących zasadach.

9. Komórka służby ekonomicznej wyznaczona przez kierownika danej jednostki organizacyjnej prowadzi ewidencję zgłoszonych wniosków, dokumentację dotyczącą ich oceny i realizacji oraz załatwia formalności związane z przyznaniem przysługujących nagród.

§ 10. 1. Jednostki organizacyjne prowadzące działalność gospodarczą, a zwłaszcza produkcyjną i inwestycyjną, obowiązane są wprowadzić na podstawie zarządzeń lub instrukcji swych kierowników stałe reżimy ekonomiczne (§ 2 pkt 14) dla złożonych przedsięwzięć gospodarczych określonego rodzaju, wymagających poważnych nakładów finansowych. Dotyczy to np. określonej serii produkcji oraz całości kształtu prac i środków technicznych i organizacyjnych związanych z daną produkcją lub przedsięwzięcia inwestycyjnego i związanych z nim prac projektowo-kosztorysowych, planistycznych, wykonawczych i nadzoru inwestycyjnego.

2. Reżimy ekonomiczne mają na celu zapewnienie stosowania na odpowiednich stanowiskach pracy zasad racjonalnego gospodarowania i przestrzegania ustalonych norm, normatywów, limitów materialowych, norm zużycia itd.

3. Reżim ekonomiczny danego przedsięwzięcia (grupy przedsięwzięć) powinien uwzględniać w szczególności zasady:

- 1) pełnego, racjonalnego wykorzystania zdolności produkcyjnych maszyn i urządzeń;
- 2) najefektywniejszego wykorzystania robocizny;
- 3) oszczędnego zużycia surowców, materiałów pomocniczych, paliwa, energii, części zamiennych, narzędzi itp.;
- 4) celowego wykorzystania lub innego sposobu zagospoda-

rowania wszelkich powstających w toku procesu gospodarczego odpadów i surowców wtórnych;

5) uzyskania w ustalonym czasie zaplanowanych efektów produkcyjnych (realizacji dostawy, przekazania obiektu do użytku) i odpowiednich wyników ekonomicznych.

4. W jednostkach gospodarczych, w których opracowywane są przepisy (reżimy) technologiczne i organizacyjne, reżim ekonomiczny powinien stanowić ich część składową. W zależności od charakteru działalności reżimy ekonomiczne mogą być także opracowane dla całego przedsiębiorstwa lub dla poszczególnych komórek organizacyjnych.

5. Normy reżimu ekonomicznego powinny być w przewidzianych okresach czasu kontrolowane i aktualizowane w miarę realizowania usprawnień technicznych i organizacyjnych, wprowadzenia nowych surowców, urządzeń technicznych itp.

6. Reżim ekonomiczny oraz wydawane na jego podstawie polecenia są wiążące dla pracowników jednostki organizacyjnej.

III. Zasady organizacji służb ekonomicznych.

§ 11. 1. Funkcje związane z opracowywaniem zagadnień ekonomicznych, projektów i analiz ekonomicznych, racjonalizacją metod gospodarowania, stosowaniem rachunku ekonomicznego, optymalizacją przedsięwzięć gospodarczych itp. wykonywane są zarówno w układzie kompleksowym, dotyczącym działalności gospodarczej całej jednostki organizacyjnej (branży, regionu itd.), jak i w układzie wycinkowym, obejmującym poszczególne rodzaje działalności lub komórki organizacyjne, niezależnie od ich zakresu działania oraz kwalifikacji zawodowych zatrudnionych w nich pracowników.

2. Funkcje, o których mowa w ust. 1, wykonują kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych oraz pracownicy służby ekonomicznej.

3. Służba ekonomiczna powinna być zorganizowana we wszystkich jednostkach organizacyjnych w zakresie wymaganym dla danego rodzaju działalności, tj. bądź w formie wydzielonych komórek organizacyjnych i stanowisk pracy, bądź w formie funkcji wykonywanych przez przedmiotowo właściwe komórki organizacyjne i stanowiska pracy.

§ 12. 1. Służba ekonomiczna może składać się:

- 1) z zastępcy kierownika danej jednostki organizacyjnej do spraw ekonomicznych; w przedsiębiorstwach i zjednoczeniach funkcje te sprawuje główny ekonomista, zastępca dyrektora przedsiębiorstwa (naczelnego ekonomisty, zastępca dyrektora zjednoczenia);
- 2) z wydzielonej komórki organizacyjnej (ekonomicznej, ekonomiki i planowania, planowania gospodarczego), obejmującej kompleksowo zagadnienia ekonomiczne dotyczące jednostki organizacyjnej jako całości i jej związków gospodarczych z innymi jednostkami organizacyjnymi, zwanej dalej „komórką ekonomiczną”;
- 3) pracowników posiadających kwalifikacje ekonomiczne, zatrudnionych w komórkach organizacyjnych o różnym przedmiocie działania, wykonujących, w ramach zakresu działania tej komórki i na jej potrzeby, funkcje służby ekonomicznej.

2. W zależności od potrzeb i rozmiarów problematyki służba ekonomiczna może składać się ze wszystkich lub tylko niektórych rodzajów komórek albo stanowisk wymienionych w ust. 1 pkt 1, 2 i 3.

3. Pracownicy służby ekonomicznej działający w ramach przedmiotowo właściwych komórek organizacyjnych opracowują zagadnienia ekonomiczne na zasadach metodologicznych ustalonych dla tej służby i współdziałają w tym zakresie z ogólną komórką ekonomiczną lub zastępcą kierownika jednostki organizacyjnej do spraw ekonomicznych.

4. Szczegółowe zadania i podział pracy w służbie ekonomicznej oraz jej strukturę organizacyjną ustala kierownik danej jednostki organizacyjnej na zasadzie postanowień uchwały oraz w trybie obowiązujących przepisów.

§ 13. 1. W dużych przedsiębiorstwach państwowych oraz zjednoczeniach powinno istnieć stanowisko głównego (naczelnego) ekonomisty.

2. Do zadań głównego (naczelnego) ekonomisty należy ustalanie wytycznych metodologicznych do prac służby ekonomicznej danej jednostki organizacyjnej (branży), inicjowanie ważniejszych prac ekonomicznych i przedsięwzięć mających na celu polepszenie metod i wyników gospodarowania, instruowanie pracowników służby ekonomicznej w tym zakresie, sprawdzanie przestrzegania wytycznych i zasad prawidłowej gospodarki oraz koordynacja ważniejszych przedsięwzięć i prac ekonomicznych w przedsiębiorstwie (zjednoczeniu), jak np. planistycznych, analitycznych, międzyzakładowych itp.

3. Główny (naczelnego) ekonomista jest podstawowym organem danej jednostki organizacyjnej inicjującym i wdrażającym zadania postępu ekonomicznego oraz kierującym analizą celowości ekonomiczno-społecznej, badaniem efektywności ekonomicznej i zgodności planowania i gospodarowania z ogólnymi zasadami rachunku ekonomicznego i racjonalnej gospodarki.

4. Głównemu (naczelnemu) ekonomistcie przysługuje prawo wglądu i opiniowania wszelkich projektowanych i realizowanych przedsięwzięć gospodarczych przedsiębiorstwa (branży) oraz przedstawiania swemu zwierzchnikowi wniosków o zaniechanie przedsięwzięć nieracjonalnych.

5. Ministrowie na wniosek dyrektorów zjednoczeń określają, w których przedsiębiorstwach powinny istnieć stanowiska głównego ekonomisty.

§ 14. 1. Głównemu (naczelnemu) ekonomistcie podlega z reguły bezpośrednio komórka ekonomiczna.

2. Zaleca się bezpośrednio podporządkowywanie głównemu (naczelnemu) ekonomistcie nadto następujących komórek organizacyjnych (spraw):

- 1) planowania gospodarczego (perspektywicznego, wieloletniego i okresowego);
- 2) zatrudnienia i płac;
- 3) kosztów i cen;
- 4) sprawozdawczości i statystyki;
- 5) finansowania (z uwzględnieniem przepisów uchwały nr 187 Rady Ministrów z dnia 12 maja 1959 r. w sprawie rewizji finansowo-księgowej państwowych jednostek organizacyjnych — Monitor Polski Nr 58, poz. 278).

3. Kierownik jednostki organizacyjnej może powoływać dla określonych kompleksowych lub trudniejszych opracowań ekonomicznych czasowe grupy robocze złożone z odpowiednich pracowników przedsiębiorstwa i fachowców zaproszonych z zewnątrz.

IV. Służby ekonomiczne zjednoczeń i specjalistycznych, jednostek organizacyjnych przemysłu.

§ 15. 1. W biurach projektów technologicznych (branżowych i resortowych) powinny istnieć stanowiska głównego specjalisty do spraw ekonomicznych wykonującego funkcje ekonomiczne przy opracowywaniu założeń inwestycyjnych, projektów i dokumentacji projektowo-kosztorysowej inwestycji i rekonstrukcji organizacyjno-technicznej przedsiębiorstw i branż. Główny ekonomista może mieć do pomocy pracownię ekonomiczno-organizacyjną.

2. Do obowiązków głównego specjalisty do spraw ekonomicznych biura projektów należy w szczególności przeprowadzanie rachunku ekonomicznego oraz ustalanie dla opracowywanej dokumentacji, we wszystkich jej fazach, wytycznych zalecających przyjęcie najwłaściwszych z punktu wi-

dzenia efektywności ekonomicznej założeń techniczno-ekonomicznych, udzielanie w tym zakresie porad i pomocy projektantom, sprawdzanie efektywności ekonomicznej zastosowanych rozwiązań oraz opracowywanie lub udział w opracowywaniu koreferatów i opinii dla rady technicznej biura projektów w dziedzinie ekonomiki i efektywności ekonomicznej opracowywanej dokumentacji.

3. Dokumentacja projektowo-kosztorysowa inwestycji i projektów rekonstrukcji organizacyjno-technicznej powinna być kontrasygnowana przez głównego specjalistę do spraw ekonomicznych biura. Dokumentacja ekonomiczna zawierająca rachunek ekonomiczny efektywności projektowanej inwestycji stanowi nieodłączną część składową dokumentacji projektowo-kosztorysowej.

4. Rady techniczne (naukowo-techniczne) biur projektów należy rozszerzyć o specjalistów z dziedziny ekonomiki odpowiednich branż, wprowadzając do nich fachowców z wyższym wykształceniem ekonomicznym w liczbie odpowiadającej potrzebom tej problematyki.

5. Przepisy ust. 1—4 odnoszą się odpowiednio do centralnych biur konstrukcyjnych.

§ 16. 1. W instytutach naukowo-badawczych pracujących dla branż przemysłowych lub grup branż i innych gałęzi gospodarki narodowej należy rozszerzyć planową tematykę prac naukowo-badawczych z dziedziny ekonomiki branżowej, zgodnie z potrzebami i kierunkami rozwojowymi tych branż. Dla zapewnienia kompleksowości prac naukowo-badawczych należy uzupełnić tematy z zakresu techniki i technologii opracowaniami ekonomicznymi.

2. Instytuty naukowo-badawcze, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk i zainteresowane katedry szkół wyższych powinny brać aktywny udział w opracowywaniu zagadnień ekonomiczno-technicznych i ekonomiczno-organizacyjnych związanych z pracami nad wieloletnimi i okresowymi planami gospodarczymi branż oraz programami ich kompleksowej rekonstrukcji organizacyjno-technicznej, opracowywać przystosowane do potrzeb i warunków danej branży metody analizy i rachunku ekonomicznego oraz problemy postępu ekonomicznego, przeprowadzać badania ekonomiczne na terenie przedsiębiorstw, służyć poradą i pomocą naukową dla przedsiębiorstw, zjednoczeń i ministerstw oraz inicjować, organizować i realizować przedsięwzięcia doświadczalne z zakresu postępu ekonomicznego.

3. Instytuty naukowo-badawcze powinny, począwszy od 1965 r., rozpocząć doskonalenie i specjalizację swych pracowników naukowo-badawczych w dziedzinach ekonomiki i organizacji przemysłu oraz wziąć udział w szkoleniu i doskonaleniu kadr kierowniczych i koncepcyjnych służby ekonomicznej na podstawie ogólnego, wieloletniego programu opracowanego przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr Kierowniczych przy Komitecie Pracy i Plac.

§ 17. 1. Zjednoczenia jako organizacje gospodarcze grupujące przedsiębiorstwa określonej branży (branż) spełniają przede wszystkim zadania mające na celu wzmocnienie postępu ekonomicznego, technicznego i organizacyjnego w danej branży oraz wykonują związane z tym funkcje koordynacji i nadzoru.

2. Wszystkie ważniejsze przedsięwzięcia zjednoczeń, zwłaszcza w zakresie planowania gospodarczego, rekonstrukcji organizacyjno-technicznej, inwestycji, postępu technicznego, zatrudnienia, plac, organizacji, gospodarki materiałowej, zbytu, transportu, międzynarodowej współpracy gospodarczej, kompleksowej koordynacji branży jako całości, importu i eksportu, powinny być podbudowane ścisłą analizą i udokumentowane rachunkiem ekonomicznym. Do prac tych zjednoczenie powinno włączyć nie tylko własny aparat, lecz odpowiednie resortowe lub pozaresortowe, specjalistyczne jednostki organizacyjne (instytuty, uczelnie wyższe, biura

projektów, ośrodki informacji techniczno-ekonomicznej itd.) na obowiązujących zasadach.

3. Do zadań naczelnego ekonomisty, zastępcy dyrektora do spraw ekonomicznych i komórki ekonomicznej w zjednoczeniu, należy w szczególności inicjowanie, organizowanie i koordynacja ogólnobranżowych zamierzeń gospodarczych i prac mających na celu polepszenie metod planowania i gospodarowania oraz poprawę wyników działalności gospodarczej branży w celu zapewnienia całej branży prawidłowego rozwoju i zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie wyrobów produkowanych przez branżę, przy możliwie najoszczędniejszym zaangażowaniu środków inwestycyjnych i obrotowych.

§ 18. 1. Naczelnemu ekonomiście, zastępcy dyrektora do spraw ekonomicznych zjednoczenia, powinny podlegać bezpośrednio komórki organizacyjne (sprawy):

- 1) planowania ekonomicznego i sprawozdawczości ogólnej, analizy ekonomicznej;
- 2) zatrudnienia i plac;
- 3) programowania rozwoju branży i planowania inwestycji;
- 4) kosztów i cen;
- 5) finansowania (z uwzględnieniem przepisów uchwały nr 187 Rady Ministrów z dnia 12 maja 1959 r. w sprawie rewizji finansowo-księgowej państwowych jednostek organizacyjnych — Monitor Polski Nr 58, poz. 278).

2. Dział (wydział) ekonomiczny (planowania i ekonomiki branży) spełnia zadania przewidziane w § 17 w zakresie ustalonym przez dyrektora zjednoczenia.

3. Inne działy funkcjonalne zjednoczeń opracowują zagadnienia ekonomiczne wchodzące w zakres ich przedmiotowej właściwości według zasad przewidzianych w uchwale, zgodnie z zarządzeniem dyrektora zjednoczenia.

§ 19. Zjednoczenia (zjednoczenia wiodące) współdziałające lub kooperujące z zagranicznymi organizacjami gospodarczymi w ramach międzynarodowej współpracy gospodarczej i wymiany towarowej opracowują wszechstronne analizy efektywności tej współpracy, zamierzonej i realizowanej.

§ 20. 1. Zjednoczenie organizuje konsultacje i informacje dla potrzeb branży, wydaje biuletyny, dostarcza niezbędnych materiałów i organizuje kursy doszkolające dla określonych specjalności ekonomicznych branż.

2. Zjednoczenia wiodące obejmują swym zakresem działania problemy optymalizacji efektów ekonomicznych działalności całej branży, niezależnie od organizacyjnego podporządkowania przedsiębiorstw branży. W miarę potrzeby zjednoczenie może powierzyć opracowanie poszczególnych problemów ekonomicznych branży określonej jednostce organizacyjnej (np. przedsiębiorstwu patronackiemu, instytutowi branżowemu itp.).

3. Zjednoczenie organizuje przedsięwzięcia postępu ekonomicznego, dotyczące całej branży, przez swoje biuro zbytu, biuro projektów, biuro konstrukcyjne, branżowy instytut naukowo-badawczy, centralne laboratorium oraz inne jednostki organizacyjne, współpracujące z branżą.

4. Kolegia, komisje ogólnobranżowe i rady techniczno-ekonomiczne zjednoczeń powinny w swoich programach prac w większym stopniu uwzględnić problematykę ekonomiczną dotyczącą całej branży i rozpatrywać zagadnienia o dużym znaczeniu dla ekonomiki branży i gospodarki narodowej.

5. W miarę potrzeby zjednoczenie powinno organizować zespoły opracowujące kompleksowo aktualne problemy ekonomiki branżowej, wiążące się z innymi gałęziami gospodarki (np. kooperacji produkcji, inwestycji, rekonstrukcji organizacyjno-technicznej, zaopatrzenia materiałowo-technicznego, kompletacji dostaw itd.).

§ 21. 1. Program, o którym mowa w § 3 uchwały, sporządzony dla danej branży, jako całości, powinien objąć

zjednoczenie wiodące i wszystkie jednostki organizacyjne danej branży. Program powinien dotyczyć w szczególności:

- metod planowania gospodarczego i programowania produkcji zgodnie z potrzebami rynku i odbiorców oraz warunkami techniczno-ekonomicznymi danej branży,
- trybu przeprowadzania elastycznych zmian we wszystkich elementach planu, spowodowanych potrzebami operatywnego dostosowania zadań produkcyjnych do zmieniających się potrzeb rynku lub eksportu i do zmian w sytuacji gospodarczej branży (np. wyczerpanie, ograniczenia lub rezygnacji z limitów środków przy tych samych lub lepszych efektach ekonomicznych),
- stosowania właściwych bodźców ekonomicznych,
- usprawnienia gospodarki materiałowej, a zwłaszcza kooperacji, zaopatrzenia, zbytu i gospodarki zapasami,
- systemu informacji techniczno-ekonomicznej, sprawozdawczości, analiz i prognoz gospodarczych, stosowania rachunku ekonomicznego i makroekonomicznego oraz przekazywania dyspozycji związanych z oceną sytuacji gospodarczej i zaspokojeniem potrzeb odbiorców,
- innych, ważnych dla danej branży odcinków działalności i metod pracy.

2. Program, o którym mowa w ust. 1, powinien objąć również tych uczestników porozumień branżowych zawartych w trybie odrębnych przepisów, których działalność gospodarcza objęta jest planami gospodarczymi zjednoczeń wiodących.

§ 22. Banki finansujące działalność gospodarczą (eksploatacyjną i inwestycyjną) uspołecznionych jednostek organizacyjnych podejmują w swoim zakresie działania prace i przedsięwzięcia zmierzające do poprawy metod gospodarowania i polepszenia wyników finansowych oraz współdziałają z właściwymi organizacjami gospodarczymi i przedsiębiorstwami przy opracowywaniu i rozwiązywaniu trudniejszych zagadnień ekonomiczno-finansowych z tej dziedziny. Dotyczy to np. opracowywania programów i realizacji zadań postępu ekonomicznego w zakresie ogólnych zadań banku, analizowania ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych, poradnictwa finansowo-ekonomicznego w sprawach kredytowania i finansowania przedsięwzięć, badania efektywności ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych itp.

V. Funkcje ekonomiczne ministerstw gospodarczych.

§ 23. 1. Funkcje ministerstw gospodarczych mają we wszystkich odcinkach działalności głównie charakter ekonomiczny (ekonomiczno-techniczny, ekonomiczno-organizacyjny, ekonomiczno-inwestycyjny itd.).

2. Głównym zadaniem ministerstw w zakresie ekonomiki i nadzoru nad działalnością gospodarczą podległych jednostek organizacyjnych (zjednoczeń, przedsiębiorstw) powinno być:

- 1) wydawanie na podstawie zasad i kierunków ustalanych przez Partię i Rząd wytycznych i zarządzeń wykonawczych planowej polityki gospodarczej oraz poprawy metod planowania i gospodarowania dla podległych zjednoczeń — w zakresie problematyki ekonomicznej całych branż (gałęzi) przemysłowych, w sposób kompleksowy (produkcja, zatrudnienie i płace, zaopatrzenie, zbytu, postęp techniczny, inwestycje) z uwzględnieniem wniosków i zadań mających znaczenie ogólnokrajowe, międzybranżowe oraz międzynarodowe; wytyczne planowe powinny być oparte na analizie potrzeb społecznych i sytuacji gospodarczej nadzorowanych gałęzi gospodarki narodowej w skali krajowej i międzynarodowej oraz na wnioskach i projektach opracowanych przez podległe orga-

nizacje gospodarcze; zagadnienia bardziej złożone powinny być dodatkowo przeanalizowane przez powołane do tego zespoły problemowe lub powierzone instytucjom naukowym i naukowo-badawczym;

- 2) bieżące studiowanie sytuacji gospodarczej ogólnokrajowej i na jej tle sytuacji branż nadzorowanych w świetle potrzeb gospodarki narodowej;
- 3) opracowywanie analiz i syntez ekonomicznych dotyczących całego resortu i całych gałęzi gospodarki narodowej, wykrywanie tendencji rozwojowych sytuacji gospodarczej oraz opracowywanie odpowiednich prognoz i wniosków dla Komisji Planowania przy Radzie Ministrów oraz Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów;
- 4) opracowywanie wytycznych i organizowanie opracowań kompleksowych oraz opracowywanie resortowych programów postępu ekonomicznego;
- 5) analiza i włączanie do projektów planów wieloletnich i rocznych zadań postępu ekonomicznego oraz wysuwanie wniosków o dokonanie odpowiednich zmian i uzupełnień wynikających z aktualnych potrzeb i sytuacji gospodarczej oraz współpracy międzynarodowej;
- 6) opracowywanie resortowych wytycznych metodologicznych w zakresie programowania i realizowania przedsięwzięć postępu ekonomicznego oraz racjonalizacji metod gospodarowania;
- 7) stawianie wniosków w sprawach dokonania odpowiednich posunięć przez inne resorty i organy pozaresortowe w przedmiocie poprawy metod i wyników ekonomicznych współdziałania resortu z tymi organizacjami i organami.

3. W zakresie problematyki objętej właściwością resortu ministerstwo gospodarcze, jako ministerstwo wiodące, obejmuje swymi pracami i wytycznymi kompleksowo wszystkie branże i dziedziny gospodarki należące do branż nadzorowanych przez ministra, niezależnie od ich administracyjnego podporządkowania.

4. Realizując swoje funkcje ekonomiczne ministerstwa gospodarcze powinny włączyć do prac nad programem postępu ekonomicznego resortu i jego realizacją resortowe placówki naukowo-badawcze, biura projektów i inne specjalistyczne jednostki organizacyjne resortu. W pracach tych należy stosować zasady i wytyczne współpracy ze szkołami wyższymi, ustalone w uchwale nr 108 Rady Ministrów z dnia 10 marca 1963 r. w sprawie zasad współpracy pomiędzy szkołami wyższymi a jednostkami organizacyjnymi gospodarki uspołecznionej (Monitor Polski Nr 32, poz. 163).

5. Ze względu na wielką ilość i różnorodność problemów gospodarczych i różny stopień ich ważności dla polityki gospodarczej Państwa należy poddać selekcji zagadnienia, funkcje i uprawnienia wykonywane dotychczas przez ministerstwa pod kątem pozostawienia w nich tylko zagadnień i funkcji, od których wykonywania zależy osiągnięcie podstawowych dla kraju zadań planów wieloletnich i rocznych oraz uprawnień koniecznych ze względu na umożliwienie koordynacji międzybranżowej i międzygałęziowej, jak również wykonywanie nadzoru państwowego i kontroli. Pozostałe zagadnienia i funkcje należy przekazać podległym organizacjom gospodarczym (zjednoczeniom) powierzając im również uprawnienia do podejmowania w tych sprawach ostatecznych decyzji, a tym samym obciążając je całkowitą odpowiedzialnością. Równocześnie należy wzmocnić systematyczną analizę ekonomiczną i nadzór oraz doraźną kontrolę węzłowych elementów gospodarki branż przez ministerstwa i banki finansujące. Zmiany, o których wyżej mowa, powinny być zarejestrowane w statutach ministerstw i zjednoczeń.

6. W celu usprawnienia współdziałania państwowych organizacji gospodarczych, o rozszerzonych uprawnieniach, z naczelnymi organami administracji państwowej i wykorzystania ich fachowej wiedzy i doświadczenia w sprawach danej branży przy podejmowaniu ważnych, ogólnokrajowych

decyzji gospodarczych, zaleca się włączenie dyrektorów określonych zjednoczeń wiodących do kolegiów ministerstw, jako członków stałych lub niestałych.

§ 24. 1. Ministerstwa powinny:

- 1) przeprowadzać analizę ekonomiczną celowości i efektywności projektów planów i większych przedsięwzięć planowanych przez podległe organizacje gospodarcze,
- 2) skoordynować w przekroju regionalnym, międzybranżowym i międzyresortowym branżowe plany i przedsięwzięcia w celu uzyskania maksymalnych efektów ekonomicznych przy określonych środkach.

2. Projekty planów gospodarczych i ważniejsze przedsięwzięcia przedstawiane Komisji Planowania przy Radzie Ministrów do uzgodnienia oraz projekty uchwał w tych sprawach, przedstawiane pod obrady Rządu, powinny być poparte danymi cyfrowymi i opisowymi, uzasadniającymi ekonomiczną celowość i efektywność w skali ogólnokrajowej projektowanych przedsięwzięć i planów, oraz przewidywać rozwiązania alternatywne w bardziej skomplikowanych wypadkach.

3. Wnioski przedstawiane pod obrady Rządu, angażujące większe środki państwowe i rozstrzygające o kierunku rozwoju określonej gałęzi gospodarki lub regionu, powinny być poddane poprzedzającej analizie grona ekspertów lub instytucji naukowych w celu opracowania i przedstawienia Rządowi odpowiednich koreferatów i wariantów rozwiązań.

4. Analiza wykonania i uzyskania planowanych rezultatów i efektów powziętych decyzji gospodarczych i realizowanych przedsięwzięć powinna być w sposób zasadniczy wzmocniona i udoskonalona. Wszelkie istotne odchylenia w założeniach, efektach i terminach realizacji (np. uruchomienia nowych obiektów inwestycyjnych) powinny być dokładnie analizowane i niezwłocznie sygnalizowane organowi, który powziął wiążącą decyzję. Organ ten powinien

przedsięwziąć odpowiednie kroki, ekonomicznie uzasadnione, pozwalające zrewidować ujemne skutki odchyżeń, a także aktualizować inne zadania, środki i przedsięwzięcia, bezpośrednio lub pośrednio uzależnione od poprzednich. Przestrzeganie tych zasad postępowania powinno być kontrolowane przez naczelne organy podejmujące ostateczne decyzje lub wykonujące nadzór.

§ 25. 1. Zaleca się wyznaczenie w ministerstwach gospodarczych odrębnego podsekretarza stanu do spraw ekonomicznych, jako koordynatora programów, planów i przedsięwzięć mających na celu realizację przepisów uchwały w resorcie.

2. Zakres działania departamentu ekonomicznego (planowania lub innego o analogicznym zakresie działania) ministerstw gospodarczych powinien być dostosowany do zadań i metod pracy ustalonych w uchwale, uwzględniając szczególne warunki działalności resortu.

3. Zakres działania innych departamentów (biur) funkcjonalnych ministerstwa powinien być dostosowany do zadań ustalonych w uchwale, odpowiednio do przedmiotu działania tych departamentów. Dotyczy to w szczególności departamentów techniki, inwestycji, zatrudnienia i płac, finansów (budżetowo-finansowego), zaopatrzenia i zbytu.

VI. Funkcje ekonomiczne prezydów rad narodowych.

§ 26. 1. Wydziały prezydów rad narodowych prowadzące lub nadzorujące działalność gospodarczą mogą posiadać służbę ekonomiczną zorganizowaną i działającą według zasad ogólnych przewidzianych w §§ 2—14, dostosowanych odpowiednio do ich warunków i potrzeb.

2. Właściwi ministrowie (kierownicy centralnych urzędów) wydadzą w tej sprawie wytyczne w zakresie nadzorowanych przez nich dziedzin działalności rad narodowych.